

ВІДГУК

**офіційного опонента, кандидата педагогічних наук,
старшого викладача Маслової Аліни Вікторівни про дисертацію
Самоненко Наталії Василівни «Навчання майбутніх судноводіїв ведення
ділового листування англійською мовою», подану на здобуття
наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю
13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)**

Вимоги сьогодення щодо інтеграції України у Європейський економічний простір, активізації взаємодії з міжнародними організаціями й розширення векторів співпраці з іноземними партнерами актуалізують проблему підготовки курсантів закладів вищої освіти морського профілю, здатних до більш ефективного міжнародного спілкування з метою налагодження ділових контактів з вантажовідправниками, судновласниками та портовою владою під час виконання своїх професійних обов'язків. У цьому контексті звернення Самоненко Наталії Василівни до такого важливого аспекту методики навчання іноземних мов, як формування у майбутніх судноводіїв умінь ведення ділового листування англійською мовою, дозволяє розширити межі розуміння та інтерпретації цієї проблеми. Її вирішення, окрім іншого, сприятиме й розвитку високої конкурентоспроможності, мобільності, самостійності, критичності мислення, конструктивності у вирішенні проблемно-виробничих питань, що й забезпечить високу якість роботи фахівців морської галузі.

Слід наголосити, що дослідження виконувалося відповідно до наукової теми кафедри західних і східних мов та методики їх навчання «Теорія і практика інтегрованого навчання іноземних мов у середніх та вищих навчальних закладах України» (державний реєстраційний номер 0109U000201), що входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Зазначимо, що авторка володіє логікою наукового дослідження, про що свідчить чітке структурування та оформлення роботи відповідно до новітніх вимог. Структура дисертації відповідає меті та завданням дослідження, а її зміст та виклад показують, що наукове дослідження є завершеним, в ньому розв'язано концептуальні науково-практичні завдання, поставлені дисертанткою.

Чітка постановка проблеми дослідження й коректно визначений його методологічний апарат надали Наталії Василівні можливість здійснити систематизацію матеріалу, що висвітлює особливості навчання англомовного ділового професійного листування, обґрунтувати й розробити лінгводидактичну модель і експериментальну методику навчання ділового листування англійською мовою майбутніх фахівців морського флоту з використанням автентичних матеріалів.

У першому розділі дисертації **«Теоретичні засади навчання англомовного ділового листування майбутніх судноводіїв»** авторкою представлено теоретичне підґрунтя досліджуваної методичної проблеми. Зокрема, проведено детальний аналіз методичних досліджень з навчання англомовного листування, виявлено професійно-лінгвістичні особливості іншомовного ділового листування майбутніх судноводіїв у змістовному, стилістичному та жанровому аспектах, здійснено психолого-змістовну характеристику англомовного ділового листування курсантів морського профілю.

Особливої уваги заслуговує визначення дослідницею етапів мовленнєвої взаємодії сторін під час ділової писемної комунікації майбутніх судноводіїв з портовою владою, відповідно до яких і обґрунтоване проведення навчання англомовного ділового листування, що складається з трьох етапів: передконтактного, навчально-контактного та професійно-контактного.

Варто також відзначити проведений розподіл навчальних текстів виробничого змісту на навчальні, обмеженого змісту; навчальні, розширеного змісту та оригінальні (автентичні), що дозволяє більшості тих, хто навчається,

вільно сприймати і засвоювати професійну інформацію, а також писати на її основі власні ділові листи англійською мовою.

До найсуттєвіших наукових результатів другого розділу дисертації (**«Методика навчання англомовного ділового листування майбутніх судноводіїв»**) відносимо повну й системну характеристику лінгводидактичної моделі процесу навчання англомовного ділового листування майбутніх судноводіїв. Досить вдалою, на наш погляд, є спроба дисертантки структурувати та деталізувати зазначену лінгводидактичну модель, ланками якої є цілі навчання, елементи предмета навчання, компоненти змісту навчання, методи навчання, засоби навчання й контроль його результатів, а також наочно її демонструвати. Автор доводить, що процес навчання написання ділових листів англійською мовою здійснюється у три етапи: передконтактний, навчально-контактний і професійно-контактний.

Вважаємо за потрібне відзначити систему вправ, яка на кожному із зазначених етапів складається з чотирьох блоків відповідно. Науково-методична цінність розробленої системи вправ полягає саме в поступовому ускладненні навчально-пізнавальної діяльності завдяки опрацюванню кожної наступної мовної, передмовленнєвої та мовленнєвої дії на основі її взаємозв'язку з усіма раніше виконаними. Матеріал вправ носить сучасний характер та відповідає тематиці морського профілю. На схвалення заслуговують й конкретизовані методичні рекомендації виконання запропонованих дисертанткою блоків вправ.

У третьому розділі дисертації **«Експериментально-дослідна апробація створеної методики навчання англомовного ділового листування майбутніх судноводіїв»** розроблено критеріальний апарат визначення ефективності експериментальної методики, прописано хід та результати констатувального, а також формувального етапів експерименту, досить докладно висвітлено аналіз набутого експериментального матеріалу, доведено ефективність запропонованої методики на основі кількісних та якісних позитивних змін, що відбулися в експериментальній групі.

Слід підкреслити, що експериментальне навчання проводилося за навчальним посібником «Professional English for Navigators: ship's correspondence» Мартинової Р.Ю, Самоненко Н.В., який повною мірою відображає авторську методику навчання англомовного ділового листування майбутніх судноводіїв.

Окрім цього зазначимо, що наведені Самоненко Н.В. висновки є достовірними, обґрунтованими, відповідають поставленим завданням дослідження, а саме дослідження виконано цілком самостійно.

Наголошуючи на високому рівні дисертаційного дослідження, вважаємо за необхідне вказати на положення дисертації, які, на наш погляд, потребують подальшого роз'яснення:

1. У дослідженні (Розділ I, підрозділ 1.3.1.) названо три етапи процесу навчання англомовного ділового листування майбутніх судноводіїв: передконтактний, навчально-контактний і професійно-контактний. Такий розподіл ґрунтується на психологічному взаємозв'язку внутрішнього та зовнішнього писемного мовлення, що і підтверджено роботами Жинкіна М.І., Соколова О.М., Городілової Г.Г., Леонтьєва О.О., а також теорією поетапного формування розумових дій людини Гальперіна П.Я., згідно з якою перехід зовнішньої, практичної дії у внутрішню, розумову дію проходить шість етапів: 1) формування мотиваційної основи дії; 2) формування орієнтовної основи дії; 3) формування дії в матеріальній формі; 4) виконання дії у зовнішньому плані (вголос); 5) виконання дії «про себе», у внутрішньому плані; 6) здійснення дії у розумовій формі.

Відповідно до зазначених психологічних положень авторка пропонує чотирьохетапний розвиток розумових дій у такій їх послідовності: рецептивних, репродуктивних, продуктивних і рефлексивних. Звідси не зрозуміло, як саме згадані *чотири* етапи співвідносяться з *шістьма* етапами формування розумових дій за Гальперіним П.Я..

2. Перераховуючи методичні принципи організації процесу навчання англомовного ділового листування в Розділі II підрозділі 2.1. дисертації,

авторка називає четвертий принцип «рольова *активізація* виробничої діяльності» (с. 94, 97) в той час, як в авторефераті цей самий принцип звучить як «рольова *організація* виробничої діяльності» (с. 8).

Також принцип взаємопов'язаного навчання видам мовленнєвої діяльності, згаданий у тій самій теоретичній частині дослідження, не спостерігається в процесі подання авторської системи вправ. Наполягаємо на доцільності його демонстрації.

3. У Розділі III підрозділі 3.1. дисертації авторка пропонує надто складну структуру критеріального апарату оцінювання ефективності розробленої методики навчання англomовного ділового листування майбутніх судноводіїв у двох варіантах – як для проведення констатувального, так і для проведення формувального експерименту, таким чином відбувалась перевірка визначення рівня володіння іншомовними вміннями курсантів третього й четвертого року навчання відповідно. Крім того, під час визначення результативності розробленої методики навчання частина критеріїв перетворюється на показники професійно-мовленнєвого критерію. Вважаємо, що ці методичні пропозиції потребують подальшого пояснення.

4. Попри гарну наукову мову, якою написана дисертація, у її тексті трапляються окремі стилістичні недоліки, неузгоджені словосполучення й мовні огріхи на кшталт «господа» (с. 49-51) натомість «панове», «елементи предмету навчання» (с. 103-105) – «елементи предмета навчання», «обладнення» (с.121) – «обладнання», «принцип научності» (с. 90, 151) – «науковості», «що відповідають її методичній суті» (с. 154) – «що відповідають її методичній суті» тощо.

Висловлені зауваження не впливають на високу позитивну оцінку дисертаційної роботи Самоненко Н.В.. Автореферат відображає основні положення дисертації; зміст дисертації й публікацій відповідають спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови).

Актуальність теми дисертаційного дослідження, наукова новизна та практична значущість отриманих теоретичних і практичних результатів дають

підстави стверджувати, що дисертація на тему «Навчання майбутніх судноводіїв ведення ділового листування англійською мовою» є завершеною самостійною науковою працею, що відповідає чинним вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» за № 567 від 24.07.13 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.09.2015 р. і за № 1159 від 30.12.2015 р., що дає підстави для присудження її автору – Самоненко Наталії Василівні – наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови).

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,

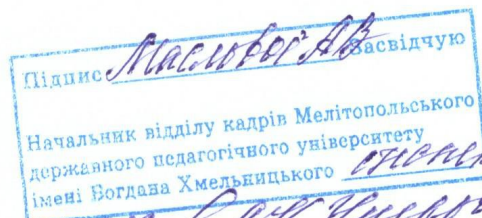
старший викладач кафедри іноземних мов

Мелітопольського державного педагогічного

університету імені Богдана Хмельницького

А.В. Маслова

А.В. Маслова